



CONSILIUL PENTRU PREVENIREA ȘI ELIMINAREA DISCRIMINĂRII ȘI ASIGURAREA EGALITĂȚII

СОВЕТ ПО ПРЕДУПРЕЖДЕНИЮ И ЛИКВИДАЦИИ ДИСКРИМИНАЦИИ И ОБЕСПЕЧЕНИЮ РАВЕНСТВА
COUNCIL ON THE PREVENTION AND ELIMINATION OF DISCRIMINATION AND ENSURING EQUALITY

Adresa: Republica Moldova, Chișinău, MD-2004
bd. Ștefan cel Mare și Sfânt nr.180, bir.405
tel.: +373 (0) 22 21-28-17

Адрес: Республика Молдова, Кишинёв, MD-2004
бул. Стефан чел Маре, 180, каб. 405
тел.: +373 (0) 22 21-28-17

DECIZIE din 13 ianuarie 2020 cauza nr. 209/19

Membrii Consiliului participanți la ședința de deliberare:

Ian FELDMAN – președinte
Svetlana DOLTU – membră
Andrei BRIGHIDIN – membru
Victorina LUCA – membră
Evghenii Alexandrovici GOLOȘCEAPOV – membru

au examinat, în ședință deschisă, susținerile scrise și verbale ale
petiționarei: XXXXXXXX

reclamaților: ofițerii de urmărire penală din cadrul Inspectoratului de Poliție Ciocana,
procurorii din Procuratura mun. Chișinău, Oficiul Ciocana și
au deliberat, în ședință închisă, cu privire la următoarele.

I. Obiectul plângerii

Discriminare pe criteriul de gen în procesul de urmărire penală.

II. Admisibilitatea obiectului plângerii

Plângerea corespunde cerințelor art. 13 din Legea cu privire la asigurarea egalității nr. 121/2012 și nu ridică excepțiile de inadmisibilitate prevăzute de pct. 42 din Regulamentul de activitate al Consiliului pentru prevenirea și eliminarea discriminării și asigurarea egalității aprobat prin Legea nr. 298/2012.

III. Susținerile părților

Alegațiile petiționarei

- 3.1 Petiționara declară că, în data de 03 iunie 2017, a solicitat Inspectoratului de Poliție Ciocana să întreprindă măsurile corespunzătoare în privința unei persoane de sex masculin care, la aceeași dată, fiind în stare de ebrietate alcoolică, urmărind scopul de a-și satisface pofta sexuală, sub pretextul de a face o plimbare, a invitat petiționara în direcția opusă locului în care se aflau împreună cu mai mulți prieteni și a întreținut un raport sexual forțat. Petiționara susține că, în cursul urmăririi penale, a fost audiată repetat de 6 ori, în afară de prima audiere. În viziunea petiționarei, acțiunile organului de urmărire penală reprezintă hărțuire pe criteriul de gen și discriminare în acces la justiție, fiindcă petiționara a fost supusă acțiunilor de urmărire penală nejustificate din cauza stereotipurilor și prejudecăților de gen existente în raport cu victimele violului. De asemenea, petiționara menționează că reprezentanții organului de urmărire penală au tergiversat trimiterea în judecată a cauzei penale din cauza stereotipurilor și prejudecăților de gen. Astfel, deși cauza penală se afla în gestiunea organului de urmărire penală a SUP a IP Ciocana și Procuratura mun. Chișinău, oficiul Ciocana din

data de 03 iunie 2017, urmărirea penală a fost finisată la 31 mai 2019 și cauza transmisă în judecată. Faptele privind tergiversarea sunt confirmate prin Încheierea judecătorului de instrucție al Judecătoriei Chișinău din 15.01.2019 prin care s-a admis cererea avocatului petiționarei privind accelerarea urmăririi penale.

- 3.2 Petiționara notează că statutul de victimă a violului obliga poliția și procuratura să întreprindă măsuri eficiente și urgente pentru investigarea cazului. Însă, acțiunile reclamațiilor au creat o atmosferă de toleranță pentru agresor care, în timp de doi ani, s-a aflat în libertate, fiindcă polițiștii și procurorii nu au dispus aducerea silită a învinuitului, nu l-au dat în căutare, l-au scos de sub urmărirea penală și nu au executat prevederile legislației procesual-penale în întregime. Comportamentul nedorit aplicat petiționarei s-a manifestat prin obligarea de a participa la acțiuni procesuale nejustificate (audiere, trecerea testului poligraf, etc.) și prin inacțiunile față de agresor care este bărbat. În viziunea petiționarei, comportamentul descris are la bază stereotipurile și prejudecățile de gen cu referire la faptul că femeile victime ale violului fac declarații mincinoase împotriva bărbatului din diverse scopuri meschine, cum ar fi răzbunare sau că sunt orientate spre obținerea profitului/avantajelor materiale din contul agresorului, dacă se ajunge la împăcare.
- 3.3 Petiționara consideră că este discriminată în acces la justiție și protecție egală din partea legii, în raport cu bărbații care au statut de victimă și în raport cu victimele altor tipuri de infracțiuni, ori ultimele nu sunt supuse acțiunilor de urmărire penală nejustificate. Victimele nu constituie o simplă piesă de probe, iar procurorii trebuie să fie conștienți de faptul că un tratament inadecvat poate duce la traume suplimentare victimei.
- 3.4 Petiționara, victimă a violului, consideră discriminatoriu limbajul folosit de ofițerii de urmărire penală și procurori, precum și conținutul întrebărilor adresate în cadrul audierilor, care i-au creat un mediu ostil și au intimidat victima infracțiunii privind viața sexuală. Organul de urmărire penală a adresat întrebări care nu țin de circumstanțele cauzei și nu au nici o importanță la calificarea faptei, dar intimidează și revictimizează, deoarece vizează viața personală a petiționarei.

Poziția reclamațiilor

- 3.5 Inspectoratul de Poliție Ciocana a menționat că, la 05 iunie 2017, de către organul de urmărire penală a fost pornită cauza penală în baza semnelor constitutive ale componentei de infracțiune prevăzute la art. 171 alin. (1) Cod penal, în baza plângerii petiționarei. Ulterior, după terminarea efectuării acțiunilor de urmărire penală și acumularea probelor suficiente, cauza penală a fost expediată în instanța de judecată. Durata urmăririi penale a fost de doi ani, din motivul că, învinuitul s-a eschivat de la prezentarea în fața organului de urmărire penală, iar, fără efectuarea tuturor acțiunilor de urmărire penală și acumularea probelor suficiente, nu a fost posibilă încheierea urmăririi penale. Referitor la supunerea victimei de a trece testul poligraf, această solicitare nu poate fi considerată ca fiind discriminatorie, deoarece a fost îndreptată pentru acumularea probelor.

IV. Dreptul național și internațional relevant

- 4.1 **Constituția Republicii Moldova prin art. 16 alin. (2)** prevede că toți cetățenii Republicii Moldova sunt egali în fața legii și a autorităților publice, fără deosebire de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, opinie, apartenență politică, avere sau de origine socială.

- 4.2 **Legea cu privire la asigurarea egalității nr. 121/2012 la art. 1 alin. (1)** stabilește că scopul prezentei legi este prevenirea și combaterea discriminării, precum și asigurarea egalității tuturor persoanelor aflate pe teritoriul Republicii Moldova în sferile politică, economică, socială, culturală și alte sfere ale vieții, fără deosebire de rasă, culoare, naționalitate, origine etnică, limbă, religie sau convingeri, sex, vârstă, dizabilitate, opinie, apartenență politică sau orice alt criteriu similar; **art. 2** oferă definiția hărțuirii ca fiind orice comportament nedorit care conduce la crearea unui mediu intimidant, ostil, degradant, umilitor sau ofensator, având drept scop sau efect lezarea demnității unei persoane pe baza criteriilor stipulate de prezenta lege; definiția victimizării - orice acțiune sau inacțiune soldată cu consecințe adverse ca urmare a depunerii unei plângeri sau înaintării unei acțiuni în instanța de judecată în scopul asigurării aplicării prevederilor prezentei legi sau în scopul furnizării un or informații, inclusiv unor mărturii, care se referă la plângerea sau acțiunea înaintată de către o altă persoană; **art. 3** stabilește că subiecți în domeniul discriminării sunt persoanele fizice și juridice din domeniul public și privat.
- 4.3 **Legea cu privire la procuratură nr. 3/2016 la art. 3 alin. (7)** stabilește că procurorul este obligat, prin întreaga sa activitate, să asigure supremația legii, să respecte drepturile și libertățile persoanelor, egalitatea lor în fața legii, să asigure un tratament juridic nediscriminatoriu pentru toți participanții la procedurile judiciare indiferent de calitatea acestora, să respecte Codul de etică al procurorilor și să participe la formarea profesională continuă.
- 4.4 **Legea cu privire la asigurarea egalității de șanse între femei și bărbați nr. 5/2006 la art. 2** prevede că egalitate între femei și bărbați presupune o egalitate în drepturi, șanse egale în exercitarea drepturilor, participare egală în toate sferile vieții, tratare egală a femeilor și bărbaților; **art. 5 alin. (1)** prevede că, în Republica Moldova, femeile și bărbații beneficiază de drepturi și libertăți egale, fiindu-le garantate și șanse egale pentru exercitarea lor.
- 4.5 **Convenția pentru apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale la art. 3** stabilește că nimeni nu poate fi supus torturii, nici pedepselor sau tratamentelor inumane ori degradante; **art. 14** prevede că exercitarea drepturilor și libertăților recunoscute de prezenta Convenție trebuie să fie asigurată fără nici o deosebire bazată, în special, pe sex, rasă, culoare, limbă, religie, opinii politice sau orice alte opinii, origine națională sau socială, apartenență la o minoritate națională, avere, naștere sau orice altă situație.

V. În concluzie, Consiliul reține următoarele

- 5.1 Analizând materialele dosarului, Consiliul reține că urmează să se pronunțe asupra existenței faptei de discriminare pe criteriul de gen în procesul de urmărire penală.
- 5.2 Consiliul reamintește că atât legislația națională (art. 15 alin. (1) și art. 19 din Legea nr. 121/2012 cu privire la asigurarea egalității), cât și practica Curții Europene a Drepturilor Omului (cauza D. H. și alții v. Republica Cehă par. 82-84, par.177, cauza Chassagnou și alții v. Franța par.91-92, Timishev v. Rusia par.57) stabilesc o regulă specială referitor la sarcina probei în litigiile privind discriminarea, și anume: sarcina probei trece la reclamat atunci când petiționara prezintă dovezi din care se poate prezuma că a existat un tratament discriminator.
- 5.3 Reieșind din alegațiile petiționarei, în special cele referitoare la interviuarea repetată și natura întrebărilor adresate, supunerea testării poligraf, precum și inacțiunile organului de urmărire penală în vederea căutării învinutului, Consiliul le-a supus examinării prin prisma elementelor constitutive ale discriminării sub formă de hărțuire.

Prin urmare, pentru a institui prezumția hărțuirii, faptele deplânse trebuie să caracterizeze cumulativ următoarele elemente:

- a) comportamentul nedorit
- b) care a condus la crearea unui mediu intimidant, ostil, degradant, umilitor sau ofensator
- c) scopul sau efectul comportamentului a fost să lezeze demnitatea
- d) pe baza unui criteriu protejat.

- 5.4 Astfel, Consiliul a reținut că interviuarea repetată, natura întrebărilor adresate, supunerea testării poligraf, precum și inacțiunile organului de urmărire penală în vederea căutării învinutului, au constituit pentru petiționară acele comportamente nedorite care i-au creat un mediu umilitor și o stare de revictimizare, lezându-i demnitatea. Consiliul a luat act de afirmațiile petiționarei prin care susține că aceste acțiuni au fost influențate de stereotipurile ofițerilor de urmărire penală și a procurorilor care au avut în gestiune cauza penală precum că femeile care susțin că au fost violate ar avea tendința să denatureze faptele în scopul satisfacerii intereselor personale.
- 5.5 Conform art. 15 alin. (1) din Legea cu privire la asigurarea egalității nr. 121/2012, sarcina de a proba că faptele în cauză nu constituie discriminare revine persoanei despre care se presupune că a comis fapta discriminatorie. Consiliul urmează să aprecieze caracterul comportamentului deplâns prin raportare la normele general acceptabile în cadrul urmăririi penale, precum și legătura de cauzalitate dintre acesta și criteriul invocat.
- 5.6 Consiliul, studiind materialele acumulate la dosar, stabilește că în perioada iunie 2017 - ianuarie 2018 petiționara a fost interviuată de 6 ori de către ofițerii de urmărire penală și de un procuror pe marginea circumstanțelor invocate. Consiliul reține că cauza penală a fost transmisă în instanța de judecată abia în mai 2019, respectiv, tergiversarea procesului a creat un mediu intimidant și ostil, suferință continuă, fapt care are ca efect lezarea demnității umane.
- 5.7 Consiliul consideră necesar de a sublinia că interviuarea repetată a victimelor violului trebuie evitată, deoarece aceasta este nevoită să mai relateze încă o dată circumstanțele cauzei și să fie revictimizată prin retrăirile psihologice și emoționale provocate în urma comiterii infracțiunii, ceea ce generează noi traume emoționale. În egală măsură, ofițerii de urmărire penală trebuie să fie vigilenți în partea ce ține de natura întrebărilor adresate și a limbajului pe care îl folosesc, pentru a nu atenta la demnitatea victimei, evitând întrebările care nu au nici o relevanță pentru calificarea faptei.
- 5.8 Din materialele prezentate, Consiliul a stabilit că petiționara a fost supusă testării la poligraf. Consiliul notează că o atare măsură, în condițiile în care nu constituie mijloc de probă în procesul penal, coroborată cu 6 interviuări și examinarea timp de doi ani a dosarului constituie o acțiune de intimidare și umilință a victimei. Sub acest aspect, Consiliul reține că această acțiune a fost dispusă având la bază preconcepția eronată precum că victima ar fi urmărit un alt interes, decât cel de a face ca persoana să răspundă pentru infracțiunea comisă.
- 5.9 Cu referire la tergiversarea urmăririi penale, Consiliul reține că, prin încheierea judecătorului de instrucție din 15 ianuarie 2019, s-a constatat că, pe parcursul anului 2018, termenul de urmărire penală pe cauza vizată a fost prelungit formal fără o explicație plauzibilă. Totodată, Consiliul observă că, în această perioadă, organul de urmărire penală nu a dispus demararea investigațiilor în vederea căutării învinutului. Consiliul notează că, în cadrul procesului penal, organul de urmărire penală are

obligăția de a întreprinde toate măsurile rezonabile de care dispune pentru a investiga efectiv faptele deplânse. În plus, pentru ca o investigație să fie considerată efectivă este necesar ca aceasta să fie efectuată cu celeritate și diligență rezonabilă. În situația examinată, lipsa reacției prompte, prelungirea formală a termenelor a favorizat unii participanți să se eschiveze de la acțiunile de urmărire penală, ceea ce a dus la o stare de incertitudine, umilință și suferință continuă pentru petiționară în partea ce ține de soluția care va fi luată în baza plângerii depuse la procuratură.

- 5.10 Consiliul notează că, deși, Procuraturii mun. Chișinău, Oficiul Ciocana, i-a fost comunicat conținutul plângerii și i s-a solicitat poziția, aceasta nu a prezentat opinia și probele care ar dovedi că fapta invocată nu constituie discriminare. Consiliul reține că, în conformitate cu pct. 57 din Regulamentul de activitate al Consiliului pentru prevenirea și eliminarea discriminării și asigurarea egalității, aprobat prin Legea nr. 298/2012, neprezentarea nejustificată a informațiilor solicitate se interpretează în defavoarea reclamatului.

Astfel, conducându-se de prevederile art. 1-3 și art. 15 alin. (4) din Legea nr. 121/2012 cu privire la asigurarea egalității, coroborat cu pct. 61 din Regulamentul de activitate al Consiliului pentru prevenirea și eliminarea discriminării și asigurarea egalității aprobat prin Legea nr. 298/2012,

CONSILIUL DECIDE

1. Faptele constatate reprezintă discriminare pe criteriul de gen sub formă de hărțuire în procesul de urmărire penală.
2. O copie a prezentei decizii se expediază Procuraturii Generale și Ministerului Afacerilor Interne pentru informare, eventuale investigații sub aspect disciplinar și uz în activitate în sensul neadmiterii faptelor similare pe viitor, inclusiv prin instruirea personalului.
3. Decizia se comunică părților și va fi făcută publică pe adresa www.egalitate.md.
4. Decizia poate fi contestată, în decurs de 30 de zile de la data comunicării, la Judecătoria Chișinău, sediu Râșcani, situată pe adresa: mun. Chișinău, str. Kiev, 3.

Membrii Consiliului care au votat decizia:

Ian FELDMAN – președinte

Svetlana DOLTU – membră

Andrei BRIGHIDIN – membru

Victorina LUCA – membră

Evghenii Alexandrovici GOLOȘCEAPOV – membru